

مقدمه

زنان در طول زندگی خود از دوران بلوغ تا یائسگی به صورت ماهیانه، چرخه قاعدگی را تجربه می کنند. خونریزی ماهیانه اغلب از سن ۱۲ تا ۱۴ سالگی آغاز شده و در سن ۴۵ تا ۵۵ سالگی متوقف می شود که خود نشانه ای از سلامت دستگاه تناسلی زنانه است. طول مدت هر سیکل قاعدگی حدود 28 ± 7 روز است که از اولین روز خونریزی قاعدگی تا شروع خونریزی سیکل بعدی حساب می شود. مدت زمان خونریزی ۳ تا ۷ روز و متوسط خون دفع شده حدود ۳۰ تا ۸۰ سی سی است که معمولاً تیره رنگ و فاقد لخته خونی است. این تعریف در مورد بیشتر زنان بالغ صدق می کند و هرگونه تغییر در این روند نشانه ای از وجود یک مشکل است. در بسیاری از موارد و تحت تاثیر مسایل مختلف، تغییر در یک سیکل ممکن است به شکل موقت اتفاق بیفتد که ارزش پیگیری ندارد ولی اگر این تغییر تکرار شود و ادامه یابد، باید پیگیری شود.

خونریزی غیر طبیعی رحم

خونریزی در زمانی غیر از زمان مورد انتظار وقوع قاعدگی یا وقوع خونریزی با حجم و طول مدت غیر طبیعی، خونریزی غیر طبیعی رحمی به حساب می آید.

طبقه بندی خونریزی های غیر طبیعی رحمی

* بدو تولد تا قبل از سن بلوغ

* دوران بلوغ

* دوران باروری

* دوران یائسگی

علل خونریزی های غیر طبیعی رحم

خونریزی های غیر طبیعی رحم از نظر منشاء به ۲ دسته هورمونی و غیرهورمونی (آناتومیک) تقسیم می شود:

الف) عوامل هورمونی

* یکی از شایع ترین دلایل، استفاده نادرست از قرص های پیشگیری از بارداری، IUD های پروژسترونی و قرص های اورژانسی است. خونریزی به دنبال تزریق آمپول های پیشگیری از بارداری عموماً به شکل خونریزی نامنظم و لکه بینی بین قاعدگی اتفاق می افتد.

خونریزی های غیر طبیعی رحمی

محمد رحیم زاده

مدیر مرکز آموزش بهورزی و رابط فصلنامه در دانشگاه علوم پزشکی سبزوار

اقدس پرویزی

کارشناس مامایی معاونت بهداشت دانشگاه علوم پزشکی سبزوار

مریم مهرآبادی

کارشناس ارشد مامایی مراقب سلامت دانشگاه علوم پزشکی سبزوار

اقدس ابریشم

کارشناس سلامت مادران دانشکده علوم پزشکی سیرجان

اهداف آموزشی

با مطالعه این مقاله از خوانندگان محترم انتظار می رود:

- خونریزی غیر طبیعی رحم را تعریف کنند.
- علل مختلف خونریزی غیر طبیعی رحمی را شرح دهند.
- بیماری هایی را که منجر به خونریزی غیر طبیعی رحمی می شوند نام ببرند.
- نحوه برخورد و روش های درمانی را شرح دهند.

خونریزی غیرطبیعی رحمی شایع ترین دلیل مراجعه زنان در سنین باروری به پزشکان است که می تواند مشکلات جسمی و روحی روانی متعددی در فرد مبتلا ایجاد کند.

رحم و تخمدان و پستان در فرد و خانواده، سابقه پاپ اسمیر غیرطبیعی و ترشحات واژینال، سابقه بیماری تخمدان، سابقه جراحی رحم یا تخمدان و سایر جراحی ها، سابقه بیماری هورمونی و سرطان و سایر بیماری ها در فرد و خانواده انجام شود.

* موارد زیر را ارزیابی کنید.

« آیا خونریزی به اندازه ای شدید است که علایم حیاتی و حال عمومی بیمار دچار اختلال شده باشد؟
« آیا مراجعه کننده بیماری زمینه ای خونریزی دهنده مانند اختلال انعقادی داشته است؟
« آیا تأخیر در قاعدگی وجود دارد؟ نوع تأخیر در قاعدگی را مشخص کنید.
« آیا خونریزی غیرطبیعی واژینال به شکل تغییر الگوی خونریزی قاعدگی از نظر حجم، مدت زمان و فاصله و نظم وجود خونریزی بین قاعدگی ها وجود دارد؟ نوع خونریزی غیرطبیعی را مشخص کنید. خونریزی نامنظم رحمی یا خونریزی زیاد به شکل افزایش حجم یا مدت یا کاهش فواصل قاعدگی ها (تکرار شده به مدت بیش از سه دوره قاعدگی) لکه بینی بین قاعدگی ها

« خونریزی یا لکه بینی بعد از مقاربت، خونریزی پس از یائسگی قطعی یا ۶ ماه پس از قطع قاعدگی در زنان ۴۵ تا ۵۹ سال، خونریزی زیاد در یائسگی یا هر گونه خونریزی ۶ ماه بعد از قطع قاعدگی، خونریزی حین مصرف دارو (تاموکسیفن یا هورمون تراپی)، یا خونریزی همزمان با بارداری

* انجام فعالیت های ورزشی شدید و حرفه ای ورزش های غذایی نادرست بر ذخیره چربی بدن و میزان هورمون های جنسی تاثیر می گذارد و تغییر در قاعدگی ایجاد می کند. (رژیم های شدید چاقی یا لاغری، روزه در ماه رمضان و...)

* استرس و مشکلات روحی و روانی با تاثیر بر غده هیپوتالاموس که منشاء تولید هورمون های جنسی است می تواند منجر به تغییرات سیکل قاعدگی شود.

* افزایش ترشح بیش از حد هورمون شیردهی (پرولاکتین)، بیماری های تیروئید (به صورت کم کاری یا پرکاری)، اختلال در ترشح هورمون کورتیزول از غده فوق کلیوی یا استفاده از داروهای حاوی این هورمون ها به هر دلیل می توانند بر الگوی قاعدگی تاثیر بگذارند.

* سندرم تخمدان پلی کیستیک (PCOS)

* کیست های فونکسیونل یا عملکردی تخمدان

* خونریزی های نامنظم در اوایل سن بلوغ، دوران شیردهی و حوالی یائسگی به علت عدم تعادل هورمونی

ب) عوامل غیر هورمونی یا آناتومیک

شایع ترین آن ها فیبروم های رحمی یا میوم است که در ۳۰ درصد زنان بالای ۳۰ سال دیده می شود (تومورهای خوش خیم داخل رحم) پولیپ های آندومتر (افزایش ضخامت مخاط داخل رحم)، آندومتریوز، هیپرپلازی آندومتر به دنبال گذاشتن IUD، سرطان جسم رحم، عفونت های آمیزشی، بدخیمی های دستگاه تناسلی تحتانی (ولو، واژن، دهانه رحم) زخم های دهانه رحم که به شکل لکه بینی و گاهی بعد از تماس جنسی اتفاق می افتد. به طور کلی هر گونه تغییر در روند طبیعی سیکل های قاعدگی در خانم ها باید توسط متخصص زنان بررسی شود تا پیش از ایجاد عوارض جبران ناپذیر بررسی و درمان شود.

نحوه ارزیابی خونریزی های غیرطبیعی رحمی

* گرفتن شرح حال مراجع بر اساس دستورالعمل میانسالان مورد بررسی قرار گیرد. در خصوص سن شروع قاعدگی، سن یائسگی، تعداد زایمان های قبلی، تاریخ آخرین قاعدگی، سابقه هورمون درمانی روش های پیشگیری از بارداری، سابقه آمنوره طولانی مدت، علایم یائسگی، سابقه سرطان های

لازم به توضیح است که در اغلب موارد؛ علت مشخصی برای خونریزی غیر طبیعی یافت نمی شود و بیمار تحت درمان دارویی متناسب با شکایت خود قرار می گیرد.

* در صورت غیر موثر بودن سایر روش های درمانی با تشخیص پزشک متخصص جراحی و برداشتن رحم (هیسترکتومی) درمان قطعی خواهد بود.

* در موارد اثبات بدخیمی های دستگاه تناسلی زنان (سرطان) درمان توسط پزشک متخصص مربوط انجام می گیرد.

نتیجه گیری

مسایل مربوط به قاعدگی، از مهم ترین عوامل مرتبط با تندرستی زنان هستند. خونریزی غیر طبیعی رحمی شایع ترین دلیل مراجعه زنان در سنین باروری به پزشکان است که می تواند مشکلات جسمی و روحی روانی متعددی در فرد مبتلا ایجاد کند. عدم درمان بموقع این خونریزی ها می تواند عوارض جبران ناپذیری را برای فرد به وجود آورد، بنابراین لازم است اعضای تیم سلامت توجه ویژه ای به ارتقای سطح آگاهی زنان در مورد خونریزی های غیر طبیعی رحم، پرهیز از خود درمانی و مراجعه بموقع آن ها به پزشک داشته باشند.

درمان

در بیشتر موارد درمان بر اساس دلایل تعیین شده توسط پزشک متخصص برای بیماران مؤثر واقع می شود. چنانچه در بررسی های صورت گرفته اختلال خاصی نظیر عفونت دستگاه تناسلی، ترشح بیش از حد هورمون شیر دهی (پرولاکتین)، اختلالات غده تیروئید و...، یافت شود باید در ابتدا بیماری زمینه ای را درمان کرد.

پیشنهاد

برای ارتقای سطح آگاهی بهورزان در خصوص آشنایی با خونریزی های غیر طبیعی زنان مطالبی به شکل خلاصه، ساده و غیر اختصاصی در کوریکلوم آموزشی گنجانده شود.

منابع

- * اخوان تفتی م، داور ر، نفیسی مقدم ر، لطفی مح، پناهنده علی م. بررسی ارزش تشخیصی سونوگرافی ترانس واژینال در تشخیص آسیب های بافت آندومتر در بیماران مبتلا به خونریزی غیر طبیعی رحم. مجله زنان، مامایی و نازایی ایران. ۲۰۱۲؛ ۱۵(۲۱): ۷-۱۳.
- * یارقلی ع، زارعیان م، حفیظی س، فاریابی ر، تبرایی آرانی م. مروری بر روش های تهاجمی و نیمه تهاجمی درمان خونریزی غیر طبیعی رحمی در طب سنتی ایران. مجله زنان، مامایی و نازایی ایران. ۲۰۱۷؛ ۲۰(ویژه نامه): ۴۶-۵۵.
- * بیماری های زنان و زایمان دنفرث ۲۰۰۸
- * خونریزی های غیر طبیعی رحم <http://clinictaban.com>
- * دستورالعمل روش های پیشگیری از بارداری و خدمات ادغام یافته میانسالان، وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی

به این موضوع امتیاز دهید (تا ۱۰۰). کد موضوع ۱۰۲۲۵. پیامک ۳۰۰۷۲۷۳۱۰۰۱. نحوه امتیازدهی: امتیاز- شماره مقاله. مثال: اگر امتیاز شما ۸۰ باشد (۸۰-۱۰۲۲۵)